

การพัฒนาแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

A DEVELOPMENT OF GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT MODEL AT BANKUANSRA SCHOOL UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ธนากร คงช่วย

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บุญเลิศ วีระพรกานต์

โรงเรียนวัดขรัวช่วย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 2) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสอนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 7 คน ผลจากการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การจัดตั้งกรรมการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล 2) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับธรรมาภิบาล 3) กำหนดทิศทาง นโยบาย เป้าหมายและกลยุทธ์ เพื่อควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่วางไว้เป็นระยะ 4) การกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาต้องสร้างระบบติดตามและประเมินผลขึ้นมาเพื่อกำกับการดำเนินงานตามแผนการทำงาน และ 5) การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ, หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to development of Good Governance Management Model at Bankuansra School Under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3. 2) To examine the Development of Good Governance Management Model at Bankuansra School Under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3. This research was is qualitative. The key informants Persons were conducted with 5 Persons stakeholders and 7 Persons focus groups. The results of the research showed that Good Governance Management Model at Bankuansra School Under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3. consists of 5 steps : 1) Establishment of a committee to support performance. Effectiveness steps : 2) Define good governance policy. Steps : 3) Determine direction, policy, goals and strategies. To control and evaluate the operation to be in accordance with the guidelines laid out periodically. Steps : 4) Follow-up Evaluate the performance of the institution. Establish a monitoring and evaluation system to monitor the implementation of the work plan. And steps : 5) dissemination of operating results. And from the Focus Group it was found to be appropriate. possibility And usefulness.

Keywords: Development, Good Governance

บทนำ

วิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเกิดความไม่สอดคล้อง และทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริง ในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่น ๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์การ การบริหารเป็นลักษณะ การทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์และศิลป์ พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในกระบวนการการบริหารได้อย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพ (พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), 2556)

ธรรมาภิบาล เป็นมิติของกระบวนทัศน์ใหม่การบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระ ในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น (ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ, 2545) และเป็นหลักคิดในการบริหารองค์กร เพื่อประกันเรื่องธรรมาภิบาลบังหลวงและควมไม่มีประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างโปร่งใส มีคุณภาพระบบธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของทุกองค์กรไม่ว่าหน่วยงานราชการหรืองานเอกชนแต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารในทุกระดับ (ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ, 2545)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อได้ข้อมูลรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ลำดับ

ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การจัดตั้งกรรมการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เกิด

ประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล 2) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับธรรมาภิบาล 3) กำหนดทิศทาง นโยบาย เป้าหมายและ กลยุทธ์ เพื่อควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่วางไว้เป็นระยะ 4) การกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาต้องสร้างระบบติดตามและประเมินผลขึ้นมาเพื่อกำกับการดำเนินงานตามแผนการทำงาน และ 5) การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับการในการฝึกอบรมโครงการยกระดับคุณภาพผู้บริหารและครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์เครือข่าย ปิงปประมาณ 2553 จัดโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) ได้พูดถึงการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Goog Governance) และขั้นตอนการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน และแนวคิดรูปแบบเป็นแบบอย่างในการดำเนินการใด ๆ ที่แสดงหรืออธิบายให้เห็นถึงโครงสร้างทางความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งที่ศึกษาให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือซับซ้อนก็ได้เช่นกัน โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับลักษณะของปรากฏการณ์ วัตถุประสงค์ของผู้สร้างและการพัฒนารูปแบบเป็นสำคัญ (สมชัย จรรยาไพบูลย์, 2555) และเป็นแบบจำลองใช้เป็นตัวแทน เป็นชุดปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นหลักการ แนวคิดที่แสดงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพหรือข้อความอย่างง่ายเกี่ยวกับการลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเชิงแผนผัง หรือทำเลียนแบบเพื่อสร้างสัญลักษณ์ที่แท้จริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นรูปธรรมและเป็นระบบ (ปรีชาดิชมชื่น, 2555)

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 100 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยในการดำเนินงานโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลในสถานศึกษาอีกอย่าง que ควรให้เกิดขึ้น คือบุคลากรทุกคนต้อง “มีจิตสำนึก” เกิดวัฒนธรรมองค์กรบ้านควนสระ ให้มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้หลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) และเกิดความโปร่งใส มีหลักฐานยืนยันและสามารถตรวจสอบได้ ผู้ทรงคุณวุฒิจึงเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2” ผลการศึกษาพบว่า สภาพความเข้มแข็งในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ปรากฏผลดังนี้ 1) ระดับการปฏิบัติในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความ

คุณค่า และหลักความโปร่งใส 2) ระดับความสำเร็จในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า โดยมีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้จากโรงเรียนในฝันในเขตภาคตะวันออก รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 13 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความตระหนัก 2) การกำหนดความรับผิดชอบ 3) การมีส่วนร่วม 4) การทำงานเป็นทีม 5) การจัดการความรู้ 6) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 7) การอำนวยความสะดวก 8) การสร้างความสัมพันธ์ 9) การสร้างวินัย 10) การสร้างค่านิยม 11) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี 12) การเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน และ 13) การให้ขวัญและกำลังใจ (กัมปนาท วัชรธนาคม, 2557) และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดกรณีศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ผู้นำ การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ การมีส่วนร่วมภาคส่วนต่าง ๆ และบุคลากร 2) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี เป็นรูปแบบที่ผู้นำเน้นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคนต่าง ๆ และการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม (มนทิรา มีรส, 2558)

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า หากโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 นำรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การจัดตั้งกรรมการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล 2) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับธรรมาภิบาล 3) กำหนดทิศทาง นโยบาย เป้าหมายและกลยุทธ์ เพื่อควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่วางไว้เป็นระยะ 4) การกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาต้องสร้างระบบติดตามและประเมินผลขึ้นมาเพื่อกำกับการดำเนินงานตามแผนการทำงาน และ 5) การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ไปใช้ในการบริหารภายในโรงเรียนก็จะส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านควนสระ จากผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 ของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับสูง มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของบุคลากรทุก

คนต้อง “มีจิตสำนึก” เกิดวัฒนธรรมองค์กรบ้านควนสระ ให้มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยใช้หลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) และเกิดความโปร่งใส มีหลักฐานยืนยันและสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป โรงเรียนบ้านควนสระควรนำรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลนี้ไปใช้ในสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สามารถนำรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยเฉพาะการส่งเสริมบุคลากรเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อีกทั้งโรงเรียนที่มีลักษณะบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านควนสระสามารถนำรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 นี้ไปใช้ในสถานศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาการพัฒนารูปแบบการใช้หลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ของโรงเรียนบ้านควนสระ และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารงานสถานศึกษา ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัมปนาท วัชรธนาคม. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล*. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2560 จาก www.doikham.ac.th/download/module2.pps

ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. (2545). *ธรรมาภิบาล*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด.

ปรีชาติ ชมชื่น. (2555). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). (2556). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณฑิรา มีรส. (2558). รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมชัย จรรยาไพบูลย์. (2555). รูปแบบการพัฒนากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.